

KARS T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/25

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 02.06.2022 tarihli ve 2022/357 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler.....	3
2.2. Personel	4
2.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler.....	6
3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	6
3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	6
3.1.1. Isınma ve Havalandırma.....	6
3.1.2. Suya Erişim	7
3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU	7
3.3. DİSİPLİN VE ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ	8
3.4. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM	8
3.5. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER ...	10
3.6. SAĞLIK.....	11
3.6.1. Revir ve Psiko-Sosyal Servis	11
3.6.2. Beslenme	14
3.6.3. Covid-19 Önlemleri.....	14
4. TAVSİYELER	15
4.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	15
4.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	16

KISALTMALAR

- BM** : Birleşmiş Milletler
- CAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
- CİSST** : Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği
- COVID-19** : Yeni Korona Virüs Hastalığı
- CPT** : Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi
- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
- SEGBİS** : Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması
- UYAP** : Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, “insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini icra etmek” üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’ın amacı: *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”* 6701 sayılı TİHEK Kanunu’nun 9’uncu maddesinin 1’inci fıkrasının (1) bendinde geçen *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.”* ifadesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurum’un görevleri arasında bulunmaktadır. Kanun’un 2’nci maddesinin 1’inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
3. 6701 sayılı Kanun’un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurum’un özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu

bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*¹
6. Yukarıda anılan çerçevede, Kars T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna² 16.09.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret Covid-19 pandemisi sebebiyle “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 147 sayılı toplantısında alınan 2021/16 sayılı karara istinaden 08.09.2021 tarihli ve 3893 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca Kars T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 16.09.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.
8. Heyet üyeleri, ziyaretçi girişinde X-Ray cihazından geçtikten sonra Kuruma giriş yapmıştır. Kurum Birinci Müdürü ve İkinci Müdürü ile ilk görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan ilk görüşmenin ardından heyet üyeleri ile kısa bir toplantı yapılmış, İdareden alınan mahpus tasnif listesine göre farklı suç kategorileri göz önüne alınarak ziyaret edilecek koşullar ve heyetler belirlenmiştir. Kadın ve erkek üye dağılımına dikkat edilerek 3 heyet oluşturulmuştur.
9. Mahpuslar ile görüşmeler, Covid-19 pandemisi sebebiyle kursların görüldüğü sınıflarda sosyal mesafe kurallarına uygun olarak infaz koruma memurları bulunmaksızın ve mahremiyete dikkat edilerek gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonrasında kantin, derslikler, revir, psiko-sosyal servis, kütüphane, yemekhane,

¹ 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, madde 8.

² Bundan sonra kısaca Kurum olarak bahsedilecektir.

açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ilgili personel ile görüşülmüş, çeşitli kayıtlar ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum idaresi ile tekrar bir araya gelinmiş ve heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

10. Kars T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'nün teklifi ve Adalet Bakanlığı'nın 14.07.2016 tarihli ve 2845 sayılı onayı ile hizmete alınmış olup ilk hükümlü/tutuklu kabulünü 14.07.2016 tarihinde gerçekleştirerek faaliyetine başlamıştır. Kurum, şehir merkezinden 9 km uzaklıkta Subatan Yolu Mevkii NATO yolu Üzeri Aydınlık Evler Mahallesiinde bulunmaktadır. Kurum, Kars T Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumuna ait olan 85.000 metrekare saha içerisinde 25.000 metrekare alan içerisinde yerleşiktir.
11. Pandemi sürecinde Ceza İnfaz Kurumunda 4 koğuş karantina koğuşuna çevrilmiştir. A-B ve C bloklar olarak ayrılmış olan koğuş sisteminde, A ve B bloklarında 1'den 10 a kadar numaralandırılmış koğuşlar bulunmakta ve bu bloklarda 1'den 8'e kadar olan koğuşlar tek kişilik olacak şekilde dizayn edilmiştir. A blokta bulunan tek kişilik koğuşlardan ilk ikisi süngerli oda olarak kullanılmaktadır. C blokta ise 1'den 9'a kadar numaralandırılmış koğuşlar mevcuttur.
12. Tüm koğuşların tavan boyları 3,20 m olup koğuşlar iki katlıdır. A ve B Blokların alt kat ortak alanları 6 m² mutfak ve ortak alan +2 m² tuvalet alanı üst kat yatma alanı 20 m² olarak inşa edilmiştir. C Blok koğuşları ise alt kat 6 m² ortak alan +2 m² tuvalet alanı, üst katlar ise 15 m² yatma alanı olarak planlanmıştır. Avlular her koğuş için ayrı olarak planlanmış olup A ve B Bloklarda avlular 8,75 m², C Bloktaki avlular ise 6,75 m² olarak planlanmıştır. Tekli koğuşların ortak tek bir avlusu olup belirlenen saat aralıklarında dönüşümlü kullanılmaktadır.
13. Mahpusların ilk kabulünde kullanılan geçici koğuşun alanı 27,5 m² olup 18 kişilik olarak planlanmıştır. Kapasite üstü çalışılması durumu nedeniyle 10 kişilik koğuşlar 18 kişiye kadar, 6 kişilik koğuşlar ise 16 kişiye kadar mevcut

barındırabilmektedir. 3,5 m olan ranza aralıkları ise 1,5 metreye kadar düşebilmektedir.

14. Jandarma ve Ceza İnfaz Kurumu personeli gözetiminde üst araması yapılan ve duyarlı kapı sisteminden geçen kişiler akabinde X-Ray sistemi kullanılarak üzerinde sakıncalı herhangi bir madde bulunmadığından emin olunduktan sonra elektronik turnikeli kapılardan geçerek kuruma giriş yapabilmektedir. Bu arama Ceza İnfaz Kurumu personeli ve tüm ziyaretçiler için uygulanmaktadır.

2.2. Personel

15. Kars T Tipi Kapalı İnfaz Kurumunda 146 personel bulunmakla birlikte, halen 10 personelin geçici görev, ücretsiz izin ve askerlik gibi nedenlerle fiili olarak kurumda çalışmadıkları ifade edilmiştir. Kurum personelinin sayısı ve unvanlarına ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

UNVAN	PERSONEL SAYISI (Fiilen Görevde Bulunan)	PERSONEL SAYISI (Fiilen Görevde Bulunmayan)
Kurum Müdürü	1	-
Kurum İkinci Müdürü	1	-
İdare Memuru	2	-
Sayman	-	1
Öğretmen	1	1
Diş Tabibi	1	-
Sağlık Memuru	2	1
Şoför	2	-
Bilgisayar İşletmeni	1	-

Kâtip	1	-
Elektrik Teknisyeni	1	-
Bilgisayar Teknisyeni	1	-
Ambar Memuru	1	-
Sıhhi Tesisat Teknisyeni	1	-
Hizmetli	2	-
İnfaz ve Koruma Baş memuru	4	-
İnfaz ve Koruma Baş memuru Vekili	2	-
Kadın İnfaz ve Koruma Memuru	17	3
Erkek İnfaz ve Koruma Memuru	95	4
TOPLAM	136	10

16. Kurumda fiilen çalışmakta olan personelin eğitim/öğrenim durumları şöyledir:

- 36 lisans mezunu
- 33 ön lisans mezunu
- 65 lise mezunu
- 2 ortaöğretim mezunu

17. Kurumda psikolog, sosyolog, sosyal çalışmacı ve diyetisyen bulunmamaktadır.

18. Hem idare hem de yabancı uyruklu mahpuslar tarafından Kurumda tercüman bulunmadığından iletişimde zaman zaman sorunlar yaşanabildiği bilgisi alınmıştır.

19. Kurum İdaresinden, pandemi nedeniyle son 3 yılda göreve başlamış olan 104 personelin meslek içi eğitim alamadığı, Birinci ve İkinci Müdürler haricindeki personelin yalnızca görevlerine ilişkin temel eğitim aldığı, idari kadro dışında kalan

personelin insan hakları konusunda bir eğitim almadığı, ilgili personelin işkence ve kötü muameleye ilişkin de özel bir eğitim almadıkları bilgisi alınmıştır.

20. Kurum İdaresi tarafından, Kurumda infaz koruma baş memuru ve infaz koruma memuru açığı olduğu beyan edilmiştir.

2.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

21. Kurumda 16.09.2021 tarihi itibarıyla genel mevcut 415 olmakla beraber 371 mahpus bulunmaktadır. İdare tarafından 44 mahpusun³ Covid-19 izninde olduğu bilgisi verilmiştir. Mahpusların 199’u hükümlü iken 172’si tutukludur. Kurumda 12 kadın mahpus bulunmakta olup çocuk bulunmamaktadır.
22. Kurumda engelli 1 mahpus bulunmaktadır. Engelli mahpusun hayatını idame ettiremeyecek düzeyde olmaması nedeni ile özel önlem alınmasını gerektirecek bir durum bulunmadığı ifade edilmiştir. Buna karşın, ilaç takibinin, sağlık durumunun ve ihtiyaçlarının düzenli takip edildiği belirtilmiştir.
23. Kurumda İran ve Afganistan uyruklu yabancı mahpuslar da bulunmaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

24. Kurumda ortak alanların genel olarak temiz olduğu, bütün alanlarda hijyen konusuna azami dikkat edildiği, bina içi boya ve badanasının da temiz olduğu gözlemlenmiştir.

3.1.1. Isınma ve Havalandırma

25. Kurumda ısınma açık ceza infaz kurumunda bulunan merkezi ısıtma sistemi ile kaloriferler yoluyla sağlanmaktadır. İdare tarafından mahpuslara battaniye ve örtünme eşyalarının tedarik edildiği, mahpusların talebi doğrultusunda Kurumda bulunan kantinden nevresim ve battaniye ihtiyaçlarının sağlanmakta olduğu, ısınma konusunda kış mevsiminde ilave gerekli önlemlerin alındığı anlaşılmış olup

³ Bu raporda kullanılan “mahpus” sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

mahpuslarla yapılan görüşmeler esnasında bu hususta heyetimize bir şikâyet iletilmemiştir.

26. Havalandırma ihtiyacı her koğuşun kendi havalandırma bahçesi vasıtası ile sağlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; açık havadan yeterli sürelerde yararlandırıldıkları dile getirilmiştir. Covid-19 salgınının yayılımının önlenmesi açısından bu duruma dikkat edilmesi iyi bir uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir. İlgili bölümde de zikredildiği üzere, mahpusların havalandırmaya çıktıkları ve her koğuş için ayrı ayrı planlanmış olan, A ve B Bloklarda 8,75 m², C Bloкта ise 6,75 m² büyüklüğündeki avluların ihtiyacı karşılamada yetersiz kaldığı değerlendirilmekte olup, heyetimiz tarafından bazı avluların zeminlerinin hasarlı olduğu gözlemlenmiştir. Bazı mahpuslar sigara içilmeyen koğuşlara geçmeyi talep ederken, yabancı mahpusların bir kısmı da yabancı koğuşu tesis edilmesi yönünde taleplerini iletmışlerdir. Gün sonu yapılan görüşmede İdare ile bu husus paylaşılmış olup İdare tarafından pandemi nedeniyle bu taleplerin karşılanamadığı ifade edilmiştir.

3.1.2. Suya Erişim

27. Kurumda haftanın 3 günü 09.00 – 18.00 arası sıcak su verilmektedir. Kurumda içme ve diğer ihtiyaçlar için şebeke suyu kullanılmakta olduğu, mahpuslar tarafından suyun kalitesiz olduğu gerekçesiyle imkanı olanlar tarafından içme suyu ihtiyacının kantinden temin edilmek suretiyle giderildiği aktarılmıştır. Diğer taraftan, Ceza İnfaz Kurumu tarafından gönderilen su analiz raporuna göre Kurumda kullanılan suyun 17.02.2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik ile belirlenen standartlara uygun olduğu anlaşılmıştır.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

28. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin kendilerine olan yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları gözlenmiştir.
29. İdare tarafından, Kuruma ilk girişlerinde mahpusların, kıyafetlerini çıkardıktan sonra Kurumun temin ettiği tek kullanımlık bez önlüğü giydiği ve akabinde el ile aramanın yapıldığı, X-Ray cihazından geçirildikten sonra kıyafetlerini giyerek

koğuşlara yerleştirildikleri, makul şüphe bulunması durumunda ise; mahpusların görevli Cumhuriyet Savcısının bilgisi ve mahkeme onayı dâhilinde iç beden muayenesi yapılması için hastaneye sevk edilerek doktor kontrolünde görüntüleme cihazlarından geçirildiği bilgisi alınmıştır.

30. Hasta, yaşlı, hamile, çocuk, engelli, yabancı ve diğer hassas gruplara mensup mahpusların ihtiyaçlarının karşılanmaya ve mağduriyetlerinin giderilmeye çalışıldığı belirtilmiştir.
31. Mahpusların sayımının, yaz aylarında bahçede, kış aylarında ise koğuşun ortak alanında, ayakta ve herhangi bir darp ve kötü muamelenin tespiti amacı ile mahpusların net bir şekilde görülecek biçimde en az iki infaz koruma memurunun hazır bulunması suretiyle yapılmakta olduğu bilgisi alınmış, koğuşlarda kamera bulunmadığı görülmüştür.

3.3. DİSİPLİN VE ŞİKÂYET PROSEDÜRLERİ

32. Kurumda 2021 yılı içerisinde 145 mahpus disiplin cezası aldığı, bunlardan 28'inin kınama, 19'unun bazı etkinliklerden alıkoyma, 5'inin ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma, 18'inin ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, 73'ünün hücre cezası olduğu 2 kişinin cezasının infaz hâkimliği tarafından bozulduğu anlaşılmıştır.
33. Kurumda, dilekçeler sabah sayımlarında infaz ve koruma memurları tarafından toplanarak sorumlu infaz koruma baş memuruna iletilmekte, baş memurlukta incelenen dilekçeler birimlere dağıtılmaktadır. Müdüriyete ve daha üst makamlara yazılan dilekçeler, o günün nöbetçi müdürü tarafından incelenerek konu dağılımına göre işleme alınmakta ve gerekli görüldüğü takdirde mahpus ile nöbetçi müdür yüz yüze görüşmektedir.
34. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde işkence veya kötü muamele ile karşı karşıya kaldıklarına dair bir şikâyet olmamıştır. Bu durum Heyetimizce memnuniyetle karşılanmıştır.

3.4. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

35. Türkiye genelinde tüm Ceza İnfaz Kurumlarında 14 Mart 2020 itibarıyla açık görüşler Covid-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle durdurulmuştur.⁴
36. Kurumda pandemi sürecinde Bakanlık Kararı ile açık görüş hakkı kullanılmamaktadır. Kapalı görüş ve telefon görüşleri ise koğuş bazlı planlama ile uygun saatlerde yaptırılmaktadır. Kapalı görüşe ziyaretçisi gelmeyen mahpuslara haftalık 10 dakikalık konuşma süresine 10 dakika daha ilave ederek tek seferde veya ayrı ayrı olmak üzere haftalık toplam 20 dakika olmak üzere telefon hakkı kullanılmaktadır.
37. Kapalı görüşlerin yapıldığı haftalarda mahpusların telefon ile görüşme hakları 20 dakikadan 10 dakikaya düşürülmektedir. Bu nedenle mahpuslar tarafından kapalı görüş yapılmasının bir cezaya dönüştürüldüğü ifade edilmiştir.
38. Kapalı görüşlerin haftada bir kez yapıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla Adalet Bakanlığı'nın yazısı uyarınca kapalı görüşlerin yarım saat ve bir buçuk saat aralığında yaptırılacağı, ancak Kurumda alt sınır olan yarım saat süresinin tercih edilmekte olduğu mahpuslar tarafından iletilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede bu husus İdareye aktarılmıştır. İdare tarafından Ekim ayından itibaren kapalı görüşlerin 45 dakika süreyle gerçekleştirileceği bildirilmiştir.
39. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde açık görüşün yapılamamasının aile hayatlarını etkiler boyuta geldiği ifade edilmiştir. Kurumda bulunan mahpuslar açık görüşün gerçekleştirilebilmesi için Covid-19 aşısına büyük oranda rağbet göstermiştir. Görüşülen mahpuslar aynı zamanda ailelerinin de büyük oranda aşılandığını ifade etmiştir. Aşı kartı veya negatif PCR testi bulunan ziyaretçiler ile açık görüş yapılabilmesi talepleri iletilmiştir. Bu konudaki diğer bir talep de Adalet Bakanlığı

⁴ 1 Aralık 2021 tarihi itibarıyla; Covid-19 Pandemi sürecinde, Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiye kararları doğrultusunda Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik uyarınca yaptırılan açık ve kapalı görüşlerin belirlenen kurallar çerçevesinde 2 yakını ve çocukları ile 1 kez açık görüş, 2 kez kapalı görüş şeklinde yaptırılması, açık görüş hakkını kullanamayan ya da kullanmak istemeyen hükümlü ve tutuklulara 3 kez kapalı görüş yaptırılması kararı alınmıştır. (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/ceza-infaz-kurumlarinda-covid-19-pandemi-surecinde-yapilacak-acik-goruslerdeziyaretcilere29112021052648#:~:text=A%C3%A7%C4%B1k%20g%C3%B6r%C3%BC%C5%9Fe%20gelen%2020ya%C5%9F,negatif%20PCR%20test%20sonucu%20istenilecektir.>)

projesi olarak hayata geçirilen E-Görüş'ün⁵ bu Ceza İnfaz Kurumunda da uygulamaya başlanmasıdır.

40. Adalet Bakanlığı tarafından alınan Covid-19 önlemleri kapsamında kapalı görüşler, 2 haftada 1 defa ve mahpusun önceden belirlediği 2 yakını ile gerçekleştirilmektedir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'e göre daha önce ayda 1 kez açık görüş ve haftada 1 kez kapalı görüş şeklinde gerçekleştirilen görüşlerin pandemi tedbirleri kapsamında 2 haftada 1 defa ve sadece kapalı görüş şeklinde gerçekleştirilmesinden yakınılmış ve kapalı görüşlerin artırılması ve açık görüşlerin de başlatılması talep edilmiştir.

3.5. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPOR TİF ETKİNLİKLER

41. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla iş yurdu faaliyeti bulunmamakta olup Kurumun iç hizmetlerinde görevli 9 mahpus bulunmaktadır. Bu mahpusların bir kısmı ile yapılan görüşmelerde çalışma koşullarına ilişkin bir sorundan söz edilmemiştir. Pandemi sebebiyle Kurumda atölye çalışmalarına ara verilmiştir. Pandemi öncesinde kuaför, dikiş, el sanatları, takı, tasarım, okuma yazma atölyelerinin faaliyet gösterdiği belirtilmiştir. Atölyelere katılım neticesinde eş görüşmesi gibi ödüllendirmelerin yapıldığı anlaşılmıştır.
42. Ceza İnfaz Kurumlarındaki kurslar, oyalayıcı birer aktivite olmanın ötesinde mahpusları sonraki döneme hazırlayıcı mahiyet arz etmelidir. İlaveten CPT de tatmin edici bir faaliyet programının varlığının mahpusların huzuru açısından önemine vurgu yapmaktadır.⁶ Covid-19 pandemisi nedeniyle eğitim ve öğretim

⁵ Söz konusu proje ile hükümlülerin personel tarafından oda ve koğu dışına çıkartılması suretiyle yürütülen çeşitli hizmetlerin, ses izolasyonlu bir kabin içerisinde oda ve koğuşlara yerleştirilecek multimedya cihaz marifetiyle, personel sirkülasyonuna gerek olmaksızın daha az insan kaynağı harcanarak, hızlı ve güvenilir bir biçimde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu proje ile mahpuslar aileleri ile görüntülü görüşebilecek ileriki aşamada aynı sistem ile hekim görüşmeleri sağlanabilecektir.

⁶ Bkz. CPT Standartları 47'nci paragraf: Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz.

faaliyetlerinin askıya alındığı ve yeni faaliyetlerin planlama aşamasında olduğu bilgisi edinilmiştir. Haftada bir olmak üzere koğuş bazında serbest spor etkinlikleri yapılmaktadır. 4 yıllık süre zarfında 250-300 civarında mahpusa Kur'an-ı Kerim Eğitimi verilmiştir. Eğitimi veren hoca 4 yıldır Kurumda görev yapmakta ve haftanın 4 günü Kurumda çalışmaktadır. Kurumda 2021 yılının Nisan ayında başlayan hafızlık kursundan ziyaret tarihi itibarıyla 6 mahpus istifade etmektedir. Hafız olanlara kıyafet, para ve kitap gibi hediyeler verilmekte, adlarına sertifikalar düzenlenmektedir.

43. Kurumda bulunan kütüphanede 5310 kitap ile 47 film bulunduğu ve ayrıca 4893 yayının da mahpusların kullanımına sunulduğu bilgisi edinilmiştir. Bu kitaplar arasında İngilizce Kur'an-ı Kerim, İngilizce-Türkçe sözlükler, İngilizce dil bilgisi ve çocuk kitapları da yer almaktadır.
44. Kurumda bulunan yabancı mahpuslar göz önünde bulundurulduğunda yeterince Farsça ve Peştuca kaynak bulunmadığı gözlemlenmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kütüphanede araştırma, inceleme, tarih gibi türlerde eserlerin eksikliğinden söz edilmiştir. Mahpuslara dağıtılan kitap listesinden kişi başı 3 kitap olacak şekilde koğuşlara dağıtılmakta, kullanım sonrası talep doğrultusunda yenileri ile değiştirilmektedir. Pandemi öncesi dönemde İl Halk Kütüphanesinden de kitapların Kuruma getirilebildiği ancak pandemi ile birlikte bu imkândan faydalanılmadığı ifade edilmiştir.
45. Kurumun kendi TV Kanalı bulunmaktadır. Bu Kanalda Arapça dersine, Cuma sohbetlerine ilişkin programlar yayınlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde TV Kanal listesine sinema kanallarının eklenmesi yönünde talepler olmuştur. İdare ile mahpusların bu talebi paylaşılmıştır. TV Kanal listesinde İran ve Afganistan uyruklu mahpusların anlayabileceği dillerde kanalların olmadığı gözlemlenmiştir. İdare tarafından imkanlar dâhilinde bu talebe karşılık verileceği belirtilmiştir.

...

3.6. SAĞLIK

3.6.1. Revir ve Psiko-Sosyal Servis

46. Kurum İdaresinden Kurumun psiko-sosyal servisinde psikolog ve sosyal çalışmacı bulunmaması sebebi ile Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulması ve tehlikeli durumu bulunan mahpusların psikiyatri servisine sevki haricinde bir işlem yapılamadığı ve geçici görevlendirmeler ile Kuruma gelen uzmanların ise biriken iş yoğunluğu nedeniyle genel değerlendirmeler harici mahpuslara yardımcı olamadığı bilgisi alınmıştır.
47. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde vuku bulan hadiselerle makul normalden daha hassas yaklaşması, olması gerekenden daha fazla tepki vermesi makul karşılanabilecek bir durumdur. Bu sürecin daha iyi yönetilebilmesi için psiko-sosyal serviste bir psikoloğun bulunması hayati öneme sahiptir.⁷ Kurum İdaresi tarafından İdare ve Gözlem Kurulu'nda psikolog bulunmaması sebebiyle olağandışı durumlarda karar almakta zorlandıkları ifade edilmiştir.⁸
48. Mahpuslar Kuruma ilk geldiklerinde ARDEF formu ile ihtiyaçlarının tespitinin yapılması ve belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda psikolojik değerlendirmelerde bulunulması gerekmektedir. Bu değerlendirmeler neticesinde gerekirse mahpusların aileleri ile görüşmeler gerçekleştirilmesi, intihara meyilli kişiliği varsa bunun tespiti ve çözüm yollarına başvurulması, yeniden suç işlemeye bir eğilimi varsa bu sorunun çözümü gibi hususlarda psiko-sosyal servislerde görevli psikologlara ihtiyaç vardır. Bunun yanında, psiko-sosyal servis tarafından yürütülmesi gereken grup çalışmaları, öfke kontrolü programı, sigara, alkol ve

⁷ **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik**'in "Psiko-sosyal yardım servisi" başlıklı 12'nci maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir: "(1) Psiko-sosyal yardım servisi; personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dahilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir. Psiko-sosyal yardım servisinde; psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve çocuk gelişimi uzmanı görev yapar."

⁸ **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik**'in "İdare ve gözlem kurulu" başlıklı 22'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan düzenleme şu şekildedir: "(1) İdare ve gözlem kurulu; kurum müdürünün başkanlığında, gözlem ve sınıflandırmadan sorumlu ikinci müdür, idare memuru, cezaevi tabibi, psikiyatrist, bir psikolog ve psiko-sosyal yardım servisinde görevli diğer unvandan bir personel, öğretmen, infaz ve koruma başmemuru ile kurum müdürü tarafından teknik personel arasından seçilen bir görevliden oluşur."

madde bağımlılığı programı gibi programların⁹ hayata geçirilebilmesi için psiko-sosyal serviste gerekli uzmanların bulunması gerekmektedir.

49. Kuruma haftada 3 gün Adalet Bakanlığında görevli diş hekimi gelmektedir. Muayene için yeterli malzemenin bulunduğu görülmüş, günde ortalama 15 mahpusun tedavi edildiği bilgisi alınmıştır. Diş çekiminin, dolgu ve kanal tedavilerinin Kurumda yapılabildiği, röntgen çekilebildiği, protez için şehir merkezindeki hastaneye sevk yapıldığı belirtilmiştir. Kurumdaki diş hekimliği bölümünün görüntü, kapasite ve işleyişinin iyi olduğu gözlemlenmiştir.
50. İl Sağlık Müdürlüğü tarafından birer aylık sürelerle Kurum revirinde görevlendirilen doktorların haftada 3 gün görev yaptığı bilgisi edinilmiştir. Mahpuslar tarafından doktorların sürekli değişmesi sebebiyle tedavilerinin aksayabildiği, sağlık hizmetlerinin sağlanmasında sorunlar yaşanabildiği aktarılmıştır.
51. Revirde görevli 2 sağlık memuru hafta içi 09.00-17.00 arasında çalışmaktadır. Gece vardiyasında hastaneye sevk ihtiyacının hasıl olması durumunda sevklerin infaz koruma memurunun gözetiminde sağlandığı anlaşılmıştır.
52. Kuruma en yakın hastanenin 10 dakikalık mesafede olduğu anlaşılmış, acil servise gitmesi gereken mahpuslara Kurumda ilk yardım tedbirlerinin uygulanması esnasında 112 servisinden yardım talep edildiği ve vakaya asıl müdahalenin 112 ekiplerince gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir. görülmüştür.
53. İlaçlar Kurumda görevlendirilen doktor tarafından reçete edilmektedir ve anlaşmalı eczanelerce karşılanmaktadır. Özel izne tabi bazı ilaçlar hastanede uzman doktor tarafından reçete edilerek yine sağlık birimince liste halinde eczaneye verilerek temini gerçekleştirilmektedir. İlaçların kullanımını ise tablet ilaçlarla sınırlı olmak üzere sağlık personelinin gözetiminde ve vardiyalardaki personelin takibinde dozu reçeteye uygun olarak, mahpusa kamera karşısında reçete edilen doz ölçüsünde kullanılmak sureti ile yapılmaktadır. Krem, sprey, damla benzeri ilaçlar mahpusun kendisine teslim edilmektedir.

⁹ <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/psiko-sosyal-servis>

54. Kurumda kronik rahatsızlığı bulunan ve devamlı olarak ilaç kullanması gereken mahpusların ilaç ve durum takipleri 24 saat yapılmaktadır. İlaçların temini noktasında bölgedeki eczanelerin ilacı temin etme süresine göre zaman zaman aksaklıklar yaşanmaktadır.

3.6.2. Beslenme

55. Kurumda yemekler açık ceza infaz kurumundan gelmektedir. Yemeklerin lezzeti konusunda genel bir memnuniyet bulunmaktadır. Görüşme yapılan mahpusların bir kısmından başta kahvaltı olmak üzere, öğünlerin bazen normalden daha az olabildiği şikâyeti alınmıştır. Bir kısım mahpustan sık sık aynı yemeklerin çıktığı yönünde şikâyetler alınmış olsa da yemek çizelgesi incelendiğinde şikâyetlerin sübjektif ve yersiz olduğu kanaatine ulaşılmış, ancak bu incelemeden kahvaltı öğünlerinin yeterli miktarda ve çeşitlilikte olmadığı gözlemlenmiştir. Özellikle yumurta ve peynir gibi protein ve kalsiyum içeren gıdaların verilme sıklığı ve miktarının artırılması mahpusların sağlık ve bağışıklığı açısından önemli olduğu değerlendirilmiştir.¹⁰
56. Kurumda gıda mühendisi bulunmakta ancak diyetisyen bulunmamaktadır.

3.6.3. Covid-19 Önlemleri

57. Kurum personeli ve mahpuslara maske, mesafe ve hijyen konusunda uyarılar yapıldığı ve sosyal ortamlarda bir arada bulunan kişi sayısının az olması gerektiğinin anlatıldığı belirtilmiştir. Kurumda düzenli olarak ilaçlama yapılmaktadır. Ortak alanlar sık sık temizlenmekte, maske, eldiven, el antiseptiği sürekli bulundurulmaktadır. Koğuşlarda yapılan sayımlara koruyucu tulum ile girilmektedir. Görüşme yapılan mahpusların bir kısmından pandemi döneminde koğuşlarının temizliği için gerekli malzemelerin yeteri kadar verilmediği yönünde şikâyetler alınmakla beraber idare tarafından da kendilerince dağıtılan temizlik malzemesi miktarının temizlik için yeterli olduğu görüşü ifade edilmiştir.

¹⁰ Bilimsel Danışma Kurulu'nun tavsiye kararları doğrultusunda ceza infaz kurumlarında alınan önleyici sağlık tedbirlerinden birisi de şöyledir; "(h) Hükümlü ve tutuklulara sunulan iâşe bedeli artırılarak, bağışıklık sistemini güçlendirecek şekilde gıda çeşitliliğine özen gösterilmektedir."

58. Covid-19 aşılamalarına risk grubunda bulunan mahpuslardan başlanılmış olup aşılama işlemleri tamamlanmıştır. Covid-19 hastalığına ilişkin risk görülmesi veya mahpusların talepleri doğrultusunda sağlık kuruluşlarına sevkleri ivedilikle gerçekleştirilmektedir.
59. Pandemi sürecinde el işi faaliyetlerinin koğuşlarda yapılmasına izin verildiği, görüntülü konuşma için altyapı çalışmalarının Adalet Bakanlığı tarafından Kurumda gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
60. Pandemi döneminde mahpusların koğuşlar arası faaliyetleri askıya alınmış ve Kuruma girişlerde 14 gün karantina uygulaması gerçekleştirilmiş ve PCR testi yapılmıştır. Personel ise PCR testleri alındıktan sonra Kurumdaki vardiyalarına alınmakta ve 7 gün Kurumda kalmaları sağlanmaktadır. Akabinde 7 gün izinde ve 7 gün de evlerinde izolasyonda kalmalarının sağlandığı bilgisi edinilmiştir. Takip eden süreçte bu uygulamalar kaldırılmıştır.¹¹

4. TAVSİYELER

4.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

61. Mahpusların havalandırmaya çıktıkları avluların yüzey alanlarında gereken tamiratın yapılması, havalandırmadan faydalanan azami mahpus sayısı da dikkate alınarak avluların boyutlarının genişletilmesi imkânının araştırılması,
62. Mahpusların bu yöndeki şikayeti dikkate alınarak, ortak alanlara konulacak su sebillerinden içme suyu temin etme taleplerinin idarece değerlendirilmesi,
63. Mahpusların ıslahı ve topluma kazandırılması için faydası dikkate alındığında Kurumdaki sosyal, sportif ve mesleki faaliyetlerin sayısının ve niteliklerinin artırılmasının sağlanması,
64. Kurumda İran ve Afganistan uyruklu mahpusların da olduğu göz önünde bulundurularak TV Kanal listesine bu mahpusların lisanına uygun Farsça ve Peştuca kanalların eklenmesi,

¹¹ <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/kovid-19-pandemi-surecinde-ceza-infaz-kurumlari-vi04012022063223> (04.01.2022).

65. Kurum kütüphanesinde yabancı mahpusların anadillerinde bulunan kitap sayısının artırılması ve mahpusların talep ettiği türde kitapların kütüphaneye eklenmesi,
66. Mahpusların önemli bir kısmı tarafından dile getirilen ve Heyetimizce yemek çizelgesinin incelenmesinden benzer kanaate ulaşılan kahvaltı öğününün porsiyonunun yetersizliği hususunun giderilmesi adına, özellikle yumurta ve peynir gibi protein ve kalsiyum içeren gıdaların verilme sıklığının ve bu öğünün porsiyonlarının artırılması ve ana öğünler dışında mahpuslara ek gıdalar verilmesi uygulamasına devam edilmesi,
67. İdare tarafından mahpuslara koğuş temizliği için ücretsiz verilen temizlik malzemelerinin miktarının artırılmasına yönelik talebin değerlendirilmesi,
68. Mahpuslarla daha iyi bir iletişimin sağlanması adına Kurum personeline insan hakları ve işkence ile kötü muamele konularında eğitim verilmesi,

4.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

69. İç güvenlik hizmetlerinin daha sağlıklı bir şekilde yürütülmesi adına idarenin bu yöndeki talebi de dikkate alınarak, kadın – erkek mahpus sayıları göz önüne alınmak suretiyle yeterli sayıda infaz koruma başmemuru ve infaz koruma memuru atamalarına yönelik çalışmaların yapılması,
70. Yabancı mahpuslarla daha sağlıklı bir iletişim sağlanabilmesi adına Kuruma tercüman atanmasına yönelik çalışmaların yapılması,
71. Kurumda eksiklikleri tespit edilen psikolog, sosyolog, sosyal çalışmacı ihtiyacının karşılanması için gerekli çalışmaların yapılması,
72. Kurumda sağlık hizmetlerinin düzenli bir şekilde sağlanabilmesi adına tam zamanlı kadrolu bir doktorun atanması için gerekli çalışmaların yapılması,
73. Kurumdaki yemek menülerinin Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan rehber¹² çerçevesinde hazırlanması, yemeklerin miktar ve kalorisinin belirlenerek besin değerleri açısından dengenin sağlanması ve sonuçta yemek hizmetinin daha sağlıklı

¹² https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-hareketli-hayat/db/Rehberler/Toplu_Beslenme_Sistemleri_Rehberi_/Toplu_Beslenme_Sistemleri_Kapak.pdf

bir şekilde yönetimi için bir diyetisyenin görevlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması,

tavsiye edilmektedir.